

Критично мислити студенти починають з постановки питань і з'ясування проблем, які потрібно вирішити. Знання створює мотивування, без якої майбутній вчитель не може мислити критично. щоб породити складну думку, потрібно переробити безліч фактів, ідей, текстів, теорій, даних, концепцій.

Отже, критичне мислення формується та розвивається під час опрацювання інформації, розв'язання задач, проблем, оцінки ситуації, вибору раціональних способів діяльності. Тому практичні заняття, де це постійно відбувається, створюють плідні умови для формування та розвитку критичного мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вукіна Н. В. Критичне мислення : як цього навчати / Н. В. Вукіна, Н. П. Дементієвська. – Х. : “Основа”, 2007. – 108 с.
2. Кроуфорд А. Технології розвитку критичного мислення учнів /А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер; [наук. ред., передм. О. І. Пометун]. – К. : Плеяда, 2006. – 220 с.
3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб. /За ред. О. І. Пометун. – К.І.А.С.К., 2003. – 192 с.

Віра Сафонова,

магістрантка 1 курсу

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **О. І. Попова,**

к.пед.н., доцент (БДПУ)

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Актуальність. Основне завдання сучасної школи – формувати гармонійно розвинену особистість, яка вільно володіє словом, уміє розповісти про власні почуття й переживання, на основі порозуміння вміє налагоджувати стосунки з іншими людьми, а отже, готова до самореалізації в суспільстві. Концепція Нової української школи ще раз доводить необхідність формування культури мовлення учнів як складової їхньої комунікативної компетентності. Тому сучасний підхід до вивчення початкового курсу української мови висуває як основний принцип його засвоєння всебічний розвиток мовлення молодших школярів.

Ступінь досліджуваності проблеми. Сучасна методика навчання української мови в початковій школі цілком ураховує теорію мовленнєвої діяльності, концептуальні положення якої розроблені видатними вченими Л. Виготським, О. Леонтьєвим, О. Лурією, М. Жинкіним та ін. На основі виокремлення чотирьох фаз породження зв'язного висловлювання (орієнтування в завданнях і умовах спілкування; планування викладу думки; добір відповідних мовних засобів для її вираження; забезпечення зворотного зв'язку) лінгводидакти (М. Вашуленко, Н. Донцова,

Т. Ладиженська, М. Львов, В. Капінос, М. Наумчук, О. Попова та ін.) переконують у тому, що для формування в школярів дослідницьких, комунікативних, пізнавальних завдань слід моделювати такі види діяльності, які б розвивали творчі здібності учнів. Розвитку мовлення молодших школярів присвячено чимало праць, але актуальною ця проблема є в умовах сучасної початкової освіти, оскільки вона має завдання знайти індивідуальний підхід до кожної особистості як унікальної й неповторної, на засадах педагогіки співробітництва дбати про створення ситуацій успіху.

Метою дослідження була спроба узагальнити напрацювання щодо теорії та методичних прийомів удосконалення мовлення учнів в контексті сучасної української школи. **Методи дослідження:** теоретичні (аналіз наукових джерел під кутом зору досліджуваної проблеми) та емпіричні (виявлення ефективності авторської методики вдосконалення мовленнєвих умінь учнів).

Сутність дослідження. Аналіз наукової літератури доводить, що розвиток мовлення дитини – не стихійний процес, оскільки потребує постійної педагогічної уваги й спеціальної роботи. Щоб керувати ним, учитель повинен чітко усвідомити свої завдання, які полягають у тому, щоб: 1) створити відповідне освітнє середовище для учнів: сприймання мовлення дорослих, читання книг, відвідування театрів, перегляд фільмів тощо; 2) організувати мовленнєву практику для школярів, тобто застосовувати на уроці і в позаурочній діяльності мовленнєві ситуації, які визначають мотивацію учнів до побудови власних висловлювань, розвивають їхні інтереси, потреби і можливості спілкування; 3) забезпечити правильне засвоєння учнями достатнього лексичного запасу, граматичних форм, синтаксичних конструкцій, лексикологічних зв'язків; активізувати вживання слів, утворення форм, побудову конструкцій; формування конкретних мовленнєвих умінь; 4) проводити систематичну роботу з розвитку мовлення на різних рівнях (орфоепічному, лексичному, морфологічному, синтаксичному, текстовому), пов'язуючи її з матеріалом, що вивчається на уроках мови, літературного читання; 5) створити в класі атмосферу прагнення до високої культури мовлення [2, с.312-313].

Під час виробничої практики на уроках української мови ми намагалися формувати в молодших школярів уміння сприймати, відтворювати і будувати зв'язні висловлювання різних типів і стилів, що загалом позитивно впливало на розвиток комунікативної компетентності, зокрема вміння контролювати правильність і доцільність своїх висловлювань, а також вільно володіти державною мовою.

У процесі засвоєння правильної вимови слів і окремих звуків та їх поєднання дуже часто молодші школярі відчували певні труднощі, оскільки спостерігалася боротьба між слуховими враженнями та власними мовно-руховими відчуттями. Застосовуючи комп'ютерні технології, вправи на відтворення звуків передбачали перебудову раніше налагоджених тимчасових зв'язків. Отже, можна зробити висновок про те, яку важливу роль для учнів відіграє стійке мовленнєве середовище, оскільки воно здатне сформувати правильну вимову учнів та зловживання.

Ми ставили завдання – створити максимальну кількість мовленнєвих

ситуацій і насамперед спеціально дібрати вправи, застосувати мультимедійні технології для можливості молодших школярів попрацювати над артикуляцією, засвоєнням орфоепічних норм, правильним наголошування (фонетичним і логічним), темпом мовлення, паузами, інтонацією.

Не менш важливою, на нашу думку, для формування культури мовлення учнів була лексична робота, яка організовувалася за чотирма напрямками: 1) збагачення словника, тобто засвоєння нових слів та нових значень слів, що раніше молодшим школярам були не відомі; 2) уточнення словника, тобто поглиблення розуміння вже відомих слів, з'ясування відтінків у значенні між синонімами, добір антонімів, аналіз багатозначності; 3) активізація словника, тобто використання якомога більшої кількості слів у мовленні кожного учня, введення слів у речення, засвоєння сполучуваності слів з іншими словами, використання їх у конкретному тексті; 4) вилучення слів-паразитів, діалектизмів, вульгаризмів, які вживаються іноді учнями, виправлення помилок у наголошуванні та вимовлянні слів [4].

Зазвичай, джерелом збагачення словника вважають живе спілкування, читання художньої літератури, слухання правильного мовлення, оскільки лише в тексті слово демонструє своє лексичне значення й емоційне забарвлення. Для пробудження в учнів інтересу до вивчення нової лексики й забезпечення ефективності її засвоєння намагалися чітко спланувати словникову роботу [3]. Важливу роль у цьому процесі відводили поясненню значення нових слів (показ предмета чи дії; добір синонімів, антонімів; фразеологізмів тощо).

Завдання методики активізації лексичного запасу школярів полягає в тому, щоб навчити їх використовувати у власному мовленні якомога більшу кількість вивчених слів; вживати їх правильно, в точному значенні, доречно; вибирати потрібне слово із синонімічного ряду; сполучувати слова.

Основні висновки. Навчання української мови в сучасній початковій школі має на меті досягнення його результату – формування культури мовлення учнів, вироблення звички послуговуватись усною та писемною формою для висловлення власних думок з урахуванням закономірностей фонетики, лексики, граматики, правопису; вимог текстотворення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посібн. / М. С. Вашуленко. – Київ : Освіта, 2006. – 270 с.
2. Вашуленко М. С. Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. поібн. / М. С. Вашуленко. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 364 с.
3. Донцова Н. М. Формування мовленнєвої компетентності молодших школярів на уроках рідної мови / Н. М. Донцова : електронний ресурс / матеріали форуму педагогічних ідей «Урок» – 2014. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/38921.
4. Наумчук М. М. Сучасний урок української мови в початковій

школі (методика і технологія навчання) / М. М. Наумчук. – Тернопіль : Астон, 2005. – 352 с.

Неля Сичова,

студентка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **Н. М. Щербакова**

к. пед. н, доцент (БДПУ)

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі розвитку освіти важливого значення набуває проблема формування педагогічної майстерності майбутніх фахівців початкової освіти. Адже в новій українській школі змінюються цілі освіти, удосконалюється зміст навчальної інформації, змінюються засоби педагогічної комунікації, що викликає необхідність підвищення вимог до рівня професіоналізму вчителів. Виходячи з цього в системі вищої освіти основною ідеєю є підготовка висококваліфікованого педагога, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, здатного до ефективної роботи на рівні нових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності. Особливо це стосується майбутніх учителів початкової школи. Початок навчання – один із важливих моментів у житті дитини. Від того, у якому освітньому середовищі вона перебуватиме, яким буде її перший учитель, багато в чому залежить успішність і самоактуалізація дитини в майбутньому.

Процес становлення професійної майстерності педагога включає не лише перебудову й удосконалення знань, умінь, навичок майбутніх учителів, але й удосконалення їх особистостей. Значущість такого підходу до проблеми формування професійної майстерності учителя початкової школи обумовлена підвищеною відповідальністю і складністю задач, які стоять перед ним.

У науковій літературі проблемі педагогічної майстерності приділяли увагу як сучасні, так і зарубіжні вчені. Серед них Ю. Азарова, Ш. Амонашвілі, Є. Барбіна, Є. Гришина, І. Зязюн, В. Кан-Калік, Л. Крамущенко, С. Логачевська, Л. Лузина, А. Мудрик, Л. Рувинський, Г. Сагач, Д. Самуйленкова, В. Семиченко, І. Синиця, Р. Скульський, О. Савченко, Н. Тарасович, М. Яковлева та ін.

У процесі аналізу джерельної бази дослідження ми встановили, що професійна майстерність є виявом найвищої форми активності особистості вчителя у фаховій діяльності, в його здатності виявляти творчу ініціативу на підставі реалізації власної системи цінностей, в активності, що ґрунтується на гуманізмі і розкривається в доцільному використанні методів і засобів педагогічної взаємодії у кожній конкретній ситуації навчання і виховання.

Формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя початкової школи розглядається як провідний компонент його готовності до професійної діяльності. При цьому, на основі аналізу теоретичного доробку та досвіду практичної діяльності закладів вищої освіти можна